

Samling af Afgørelser

DOMSTOLENS DOM (Tredje Afdeling)

10. september 2014*

»Præjudiciel forelæggelse — direktiv 93/13/EØF — urimelige kontraktvilkår — forbrugerkreditaftale — artikel 1, stk. 2 — vilkår, der afspejler en bindende lovbestemmelse — direktivets anvendelsesområde — artikel 3, stk. 1, artikel 4, artikel 6, stk. 1, og artikel 7, stk. 1 — sikkerhed for fordring ved pant i fast ejendom — mulighed for fuldbyrdelse af pantsat gode ved auktion — domstolsprøvelse«

I sag C-34/13,

angående en anmodning om præjudiciel afgørelse i henhold til artikel 267 TEUF, indgivet af Krajský súd v Prešove (Slovakiet) ved afgørelse af 20. december 2012, indgået til Domstolen den 23. januar 2013, i sagen:

Monika Kušionová

mod

SMART Capital a.s.,

har

DOMSTOLEN (Tredje Afdeling)

sammensat af afdelingsformanden, M. Ilešič, og dommerne C.G. Fernlund, A. Ó Caoimh, C. Toader (refererende dommer) og E. Jarašiūnas,

generaladvokat: N. Wahl

justitssekretær: fuldmægtig M. Aleksejev,

på grundlag af den skriftlige forhandling og efter retsmødet den 5. juni 2014,

efter at der er afgivet indlæg af:

- den slovakiske regering ved B. Ricziová, som befuldmægtiget
- den tyske regering ved T. Henze og J. Kemper, som befuldmægtigede
- Europa-Kommissionen ved A. Tokár og M. van Beek, som befuldmægtigede,

og idet Domstolen efter at have hørt generaladvokaten har besluttet, at sagen skal pådømmes uden forslag til afgørelse,

* Processprog: slovakisk.

afsagt følgende

Dom

- 1 Anmodningen om præjudiciel afgørelse vedrører fortolkningen af Rådets direktiv 93/13/EØF af 5. april 1993 om urimelige kontraktvilkår i forbrugeraftaler (EFT L 95, s. 29) og Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2005/29/EF af 11. maj 2005 om virksomheders urimelige handelspraksis over for forbrugerne på det indre marked og om ændring af Rådets direktiv 84/450/EØF og Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 97/7/EF, 98/27/EF og 2002/65/EF og Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) nr. 2006/2004 (EUT L 149, s. 22) i lyset af artikel 38 i Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder (herefter »chartret«) samt dom Simmenthal (106/77, EU:C:1978:49).
- 2 Anmodningen er indgivet inden for rammerne af en sag mellem Monika Kušionová og SMART Capital a.s. (herefter »SMART Capital«) vedrørende betingelserne for fuldbydelse af et pantsat gode stillet som sikkerhed for en låneaftale med pant i fast ejendom og lovligheden af kontraktvilkårene i denne aftale.

Retsforskrifter

EU-retten

- 3 Chartrets artikel 7 i fastsætter, at »[e]nhver har ret til respekt for sit privatliv og familieliv, sit hjem og sin kommunikation«.
- 4 Chartrets artikel 38 bestemmer, at der sikres et højt forbrugerbeskyttelsesniveau i Unionens politikker.
- 5 Chartrets artikel 47, stk. 1, har følgende ordlyd:

»Enhver, hvis rettigheder og friheder som sikret af EU-retten er blevet krænkede, skal have adgang til effektive retsmidler for en domstol under overholdelse af de betingelser, der er fastsat i denne artikel.«

- 6 12.-14. og 24. betragtning til direktiv 93/13 har følgende ordlyd:

»[D]e nationale lovgivninger giver imidlertid på nuværende tidspunkt kun mulighed for en delvis harmonisering; kun kontraktvilkår, der ikke er blevet individuelt forhandlet, er omfattet af dette direktiv; det er vigtigt at give medlemsstaterne mulighed for under overholdelse af [EF-traktaten] at sikre forbrugeren et højere beskyttelsesniveau ved at fastsætte strengere nationale bestemmelser end bestemmelserne i dette direktiv.

[D]et antages, at de love og administrative bestemmelser i medlemsstaterne, som direkte eller indirekte fastsætter vilkårene for forbrugeraftaler, ikke indeholder urimelige kontraktvilkår; det forekommer derfor ikke nødvendigt at lade kontraktvilkår, der afspejler love eller bindende administrative bestemmelser [...], være underlagt bestemmelserne i dette direktiv; udtrykket »love og bindende administrative bestemmelser« [i artikel 1, stk. 2,] omfatter ligeledes de regler, som ifølge lovgivningen gælder mellem de kontraherende parter, når der ikke er aftalt anden ordning.

[M]edlemsstaterne bør dog sørge for, at der ikke forekommer urimelige kontraktvilkår deri [...]

[...]

[M]edlemsstaternes retslige myndigheder og administrative organer skal råde over tilstrækkelige og effektive midler til at bringe anvendelsen af urimelige vilkår i forbrugeraftaler til ophør.«

7 Artikel 1 i direktiv 93/13 fastsætter følgende:

»1. Formålet med dette direktiv er indbyrdes tilnærmelse af medlemsstaternes love og administrative bestemmelser om urimelige kontraktvilkår i aftaler, der indgås mellem erhvervsdrivende og forbrugere.

2. Kontraktvilkår, som afspejler love eller bindende administrative bestemmelser [...], er ikke underlagt dette direktivs bestemmelser.«

8 Følgende fremgår af dette direktivs artikel 4, stk. 1:

»Det vurderes, om et kontraktvilkår er urimeligt, under hensyn til hvilken type varer eller tjenesteydelser aftalen omfatter, og ved på tidspunktet for aftalens indgåelse at tage hensyn til alle omstændighederne i forbindelse med dens indgåelse samt til alle andre vilkår i aftalen eller i en anden aftale, som hænger sammen med denne, jf. dog artikel 7.«

9 Nævnte direktivs artikel 6, stk. 1, bestemmer følgende: »Medlemsstaterne fastsætter, at urimelige kontraktvilkår i en aftale, som en erhvervsdrivende har indgået med en forbruger, i henhold til deres nationale lovgivning ikke binder forbrugeren [...]«

10 Samme direktivs artikel 7, stk. 1, bestemmer følgende:

»Medlemsstaterne sikrer, at der i forbrugernes og konkurrenternes interesse findes egnede og effektive midler til at bringe anvendelsen af urimelige kontraktvilkår i aftaler, der indgås mellem forbrugere og en erhvervsdrivende, til ophør.«

Slovakisk ret

11 § 151j, stk. 1, i den civile lovbog er affattet således:

»Hvis en fordring, som er sikret ved pant, ikke tilbagebetales regelmæssigt og rettidigt, kan panthaveren indlede fuldbyrdelsen af det pantsatte gode. Inden for rammerne af fuldbyrdelsen af det pantsatte gode kan panthaveren søge fyldestgørelse for sit krav enten på den i aftalen fastsatte måde eller ved at sælge det pantsatte gode på auktion i henhold til særlig lovgivning [...] eller ved at kræve fyldestgørelse for sit krav ved salg af det pantsatte gode i henhold til særlige lovbestemmelser [...], medmindre denne lov eller særlig lovgivning bestemmer andet.«

12 Den forelæggende ret har anført, at det nævnte stk. 1 har en første fodnote indsat efter »i henhold til særlig lovgivning«, der henviser til lov nr. 527/2002 om frivillige auktioner, som supplerer det slovakiske nationale rads lov nr. 323/1992 om notarer og notarvirksomhed (lov om notarer), som ændret (herefter »lov om frivillige auktioner«), og en anden fodnote indsat efter »særlige lovbestemmelser«, der henviser til den civile retsplejelov og til fuldbyrdelsesloven.

13 § 151m i den civile lovbog bestemmer følgende:

»1) Panthaveren kan først sælge det pantsatte gode på den i panteaftalen fastsatte måde eller på auktion 30 dage efter meddelelsen om fuldbyrdelse af pantet til kautionisten og debitoren, såfremt de ikke er samme person, medmindre særlig lovgivning bestemmer andet [...]

- 2) Efter meddelelsen om fuldbyrdelse kan kautionisten og panthaveren aftale, at panthaveren har ret til at sælge det pantsatte gode på den i panteaftalen fastsatte måde eller ved salg på auktion også inden udløbet af den i stk. 1 angivne frist.
- 3) Den panthaver, som har indledt fuldbyrdelsen af pantet for at opnå dækning for sin fodring på den i panteaftalen fastsatte måde, kan til enhver tid under en sådan procedure om fuldbyrdelse af pant ændre måden for fuldbyrdelsen af pantet og sælge det pantsatte gode på auktion eller kræve fyldestgørelse ved salg af det pantsatte gode i henhold til særlige lovbestemmelser. Panthaveren skal oplyse kautionisten om ændringen af måden for fuldbyrdelsen af pantet.«
- 14 I medfør af § 74, stk. 1, i den civile retsplejelov kan retten anordne anvendelse af foreløbige retsmidler, hvis det er nødvendigt midlertidigt at regulere forholdet mellem parterne, eller hvis der er en risiko for, at fuldbyrdelsen af retsafgørelsen bringes i fare. I overensstemmelse med denne lovs § 76, stk. 1, kan retten pålægge en part foreløbige retsmidler, bl.a. »med henblik på, at parten udfører noget, at parten afholder sig fra at lave noget, eller at parten tolererer noget«.
- 15 I § 6 i loven om frivillig auktion defineres auktionsholderen som værende »den person, der organiserer auktionerne og opfylder kriterierne fastsat i nærværende særlov, og som har tilladelse til at udføre det pågældende erhverv«, og i § 7, stk. 1, auktionsansøgeren som værende indehaveren af salgsgenstanden, panthaveren eller enhver anden person, som har tilladelse til at iværksætte gennemførelsen af en auktion i henhold til en særlov.
- 16 Hvad mere specifikt angår panthaveren fastsætter den samme lovs § 7, stk. 2, at han skriftligt ikke blot skal erklære, at salgsgenstanden kan sælges på auktion, men også eksistensen, størrelsen og forfaldstiden for den fordring, for hvilket fuldbyrdelsen af panteretten kræves i henhold til denne lov.
- 17 Ifølge nævnte lovs § 16, stk. 1, kan et salg på auktion kun gennemføres på baggrund af en aftale indgået mellem den person, som har iværksat salget, og auktionarius.
- 18 I medfør af § 17 i loven om frivillig auktion skal auktionarius bekendtgøre udbydelsen til salg på auktion ved en meddelelse. Hvis salgsgenstanden er en lejlighed, et hus, en anden fast ejendom, en virksomhed eller en af dennes afdelinger, eller hvis det laveste bud overstiger 16 550 EUR, offentliggør auktionarius meddelelsen i registret over auktioner senest 30 dage før auktionen indledes og fremsender endvidere uden ugrundet ophold meddelelsen om auktionen til ministeriet med henblik på offentliggørelse i det *Officielle Erhvervstidende*. Meddelelsen om auktionen fremsendes endvidere til den person, der har iværksat auktionen, panthavers debitor og ejeren af den ejendom, der skal udbydes på auktion, såfremt denne ikke er debitoren.
- 19 I det tilfælde, hvor den genstand, der skal udbydes på auktion, er en lejlighed, et hus eller en anden fast ejendom, bestemmer nævnte lovs artikel 20, stk. 13, at afviklingen af dette salg skal registreres i et notarialdokument, hvorved notaren ligeledes angiver den forpligtelse, der påhviler den tidligere ejer i medfør af denne lovs § 29, stk. 2, første led.
- 20 Den samme lovs § 21, stk. 2, fastsætter, at en person, som mener at have lidt skade i tilfælde af overtrædelse af lovens bestemmelser, kan anmode retten om at erklære auktionen ugyldig. Retten til at anlægge sag med påstand om annulation ophører under alle omstændigheder, hvis den ikke er udøvet inden tre måneder efter auktionen, medmindre grundene til annulation er knyttet til en strafbar handling, og at salget angår et hus eller en lejlighed, hvor den tidligere ejer officielt havde bopæl.
- 21 Den førnævnte lovs § 21, stk. 4, præciserer, at de parter i sagen, som en annulleret auktion omhandler i medfør af § 21, stk. 2, er den person, som har iværksat auktionen, auktionarius, auktionskøber, den tidligere ejer og den person, som påstår, at vedkommendes rettigheder er blevet tilsidesat i overensstemmelse med § 21, stk. 2.

- 22 I tilfælde af auktionskøbers misligholdelse eller hvis retten erklærer salget ugyldigt, fastsættes det i nævnte § 21, stk. 5, at auktionen ikke har nogen virkning regnet fra den dag, hvor auktionen blev afholdt.
- 23 Sælges et gode på auktion i medfør af § 20, stk. 13, i loven om frivillig auktion, bestemmer denne lovs § 29, stk. 2, for det første, at den tidligere ejer – på de i meddelelsen om den offentlige auktion fastsatte betingelser – skal udlevere salgsgenstanden uden ugrundet ophold ved fremvisning af en bekræftet kopi af notarialdokumentet og identifikation af auktionskøberen. Dernæst skal auktionarius udfærdige en erklæring på stedet om udleveringen af den solgte genstand. Endelig skal denne erklæring bl.a. indeholde en detaljeret beskrivelse af godets tilstand og de omstændigheder, hvorunder de til salgsgenstanden knyttede rettigheder og forpligtelser, og i givet fald dets tilbehør, er blevet overført.
- 24 Nævnte lovs § 32, stk. 1, fastsætter, at medmindre andet er angivet, udbetales auktionens fortjeneste – efter godtgørelse af udgifterne, fyldestgørelsen af panthaver og betalingen af det beløb, der fremkom ved auktionen – af auktionarius til den tidligere ejer uden ugrundet ophold.

Tvisten i hovedsagen og de præjudicielle spørgsmål

- 25 Den 26. februar 2009 indgik Monika Kušionová en forbrugslåneaftale med SMART Capital, som omhandlede et beløb på 10 000 EUR. Som sikkerhed for fordringen blev der givet pant i den faste ejendom, som var familieboligen, og hvor sagsøgeren i hovedsagen boede.
- 26 Sagsøgeren i hovedsagen anlagde sag ved Okresný súd Humenné (distriktsdomstolen i Humenné) mod SMART Capital med påstand om annullation af låneaftalen og af aftalen om sikkerhedsstillelse under påberåbelse af urimelige kontraktvilkår, som bandt hende til denne virksomhed. Denne ret annullerede delvist låneaftalen i første instans, idet den fandt, at nogle af kontraktvilkårene var urimelige. Hvad aftalen om sikkerhedsstillelse angår blev den annulleret i sin helhed. Begge parter iværksatte appel af denne dom ved Krajský súd v Prešove (landsretten i Prešov).
- 27 Den forelæggende ret ønsker oplyst, om det ene af kontraktvilkårene i aftalen om sikkerhedsstillelse – nemlig det vilkår om en udenretlig fuldbyrkelse af den pantsatte faste ejendom, der er stillet som sikkerhed af forbrugeren – er urimeligt, og retten har anført, at det nævnte kontraktvilkår gør det muligt for panthaver at realisere det stillede pant uden en domstolsprøvelse.
- 28 I forbindelse med denne vurdering har den forelæggende ret imidlertid konstateret en yderligere forhindring, for så vidt som det pågældende kontraktvilkår følger af en lovbestemmelse, dvs. § 151j i den civile lovbog.
- 29 Eftersom de kontraktvilkår, som den forelæggende ret skal sikre en kontrol med, kan kvalificeres som urimelige i henhold til direktiv 93/13, og eftersom det ene af disse kontraktvilkår følger af lovgivningen, gør denne retsinstans gældende, at afgørelsen af tvisten i hovedsagen afhænger af en fortolkning af EU-retten.
- 30 Under disse omstændigheder har Krajský súd v Prešove besluttet at udsætte sagen og forelægge Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:
- »1) Skal [direktiv 93/13] og [direktiv 2005/29] i betragtning af artikel 38 i [chartret] fortolkes således, at de er til hinder for en medlemsstats forskrift som den, der er indeholdt i § 151j, stk. 1, i den civile lovbog, sammenholdt med de øvrige i hovedsagen omhandlede forskrifter, hvorefter kreditoren kan kræve, at en forpligtelse, som følger af urimelige kontraktvilkår, opfyldes ved en fuldbyrkelse i forbrugers pantsatte faste ejendom, uden at kontraktvilkårene vurderes af en ret, på trods af at spørgsmålet, om der foreligger urimelige kontraktvilkår, er omtvistet?

- 2) Er Den Europæiske Unions bestemmelser nævnt [i første spørgsmål] til hinder for en medlemsstats forskrift som den, der er indeholdt i § 151j, stk. 1, i den civile lovbog, sammenholdt med de øvrige i hovedsagen omhandlede forskrifter, hvorefter kreditoren kan kræve, at en forpligtelse, som følger af urimelige kontraktvilkår, opfyldes ved en fuldbyrdelse i forbrugerens pantsatte faste ejendom, uden at kontraktvilkårene vurderes af en ret, på trods af, at spørgsmålet, om der foreligger urimelige kontraktvilkår, er omtvistet?
- 3) Skal [Domstolens] dom [Simmenthal, EU:C:1978:49], fortolkes således, at den nationale retsinstans for at opfylde formålet med de i første spørgsmål nævnte direktiver [og] i betragtning af artikel 38 i [chartret] skal undlade at anvende bestemmelser i national ret, som f.eks. § 151j, stk. 1, i den civile lovbog, sammenholdt med de øvrige i hovedsagen omhandlede forskrifter, hvorefter kreditoren kan kræve, at en forpligtelse, som følger af urimelige kontraktvilkår, opfyldes ved en fuldbyrdelse i forbrugerens pantsatte faste ejendom, uden at kontraktvilkårene vurderes af en ret, idet det herved, på trods af, at spørgsmålet, om der foreligger urimelige kontraktvilkår, er omtvistet, undgås, at kontraktvilkårene prøves ved retten af egen drift?
- 4) Skal artikel 4 i [direktiv 93/13] fortolkes således, at et kontraktvilkår i en forbruger aftale – som forbrugeren har indgået uden advokatbistand – hvorefter kreditor kan foretage udenretlig fuldbyrdelse i forbrugerens pantsatte ejendom uden en retslig prøvelse, udgør en omgåelse af det grundlæggende retsprincip i [Unionen] om en retsinstans' prøvelse af egen drift af kontraktvilkår, og at den derfor er ulovlig, også selv om formuleringen af et sådant kontraktvilkår hidrører fra en bestemmelse i national ret?»

Udviklingen efter indgivelsen af anmodningen om præjudiciel afgørelse

- 31 Under den mundtlige forhandling den 5. juni 2014 oplyste den slovakiske regering Domstolen, at som følge af vedtagelsen af lov nr. 106/2014 Z.z. af 1. april 2014, som finder anvendelse på alle kontrakter, der er gældende efter den 1. juni 2014, er procedurereglerne for fuldbyrdelse af pant blevet ændret.
- 32 Navnlig vil denne lovs artikel V, stk. 7, supplere § 21, stk. 2, i loven om frivillige auktioner, således denne bestemmelse fremover har følgende ordlyd:

»I tilfælde af indsigelse mod gyldigheden af aftalen om sikkerhedsstillelse eller overtrædelse af nærværende lovs bestemmelser kan den person, som påstår, at vedkommendes rettigheder er blevet tilsidesat som følge af denne overtrædelse, anmode retten om at erklære salget ugyldig [...]«

Om de præjudicielle spørgsmål

Formaliteten med hensyn til de præjudicielle spørgsmål

- 33 Den tyske regering har først og fremmest gjort gældende, at de to første af de af den forelæggende ret forelagte præjudicielle spørgsmål ikke kan antages til realitetsbehandling.
- 34 Den forelæggende ret har for det første hverken fremlagt de faktiske eller retlige oplysninger, som er nødvendige for, at Domstolen kan give en hensigtsmæssig besvarelse af de nævnte spørgsmål. For det første er den mulige fuldbyrdelse af et pantsat gode uden domstolsprøvelse ikke et spørgsmål, der vedrører urimelig handelspraksis. For det andet henviser den forelæggende ret ikke konkret til bestemmelserne i direktiv 2005/29.
- 35 Dernæst er disse spørgsmål hypotetiske spørgsmål, som Domstolen ikke har kompetence til at besvare. Eftersom SMART Capital endnu ikke har disponeret over det pantsatte gode, eksisterer den af den forelæggende ret beskrevne situation nemlig ikke.

- 36 Endelig omhandler hovedsagen den påståede ugyldighed af låneaftalen og aftalen om sikkerhedsstillelse. Imidlertid ønsker den forelæggende ret i stedet med sine to første spørgsmål en vurdering af nationale processuelle bestemmelsers overensstemmelse med direktiv 93/13. Eftersom direktivet har til formål at indbyrdes tilnærme medlemsstaternes lovgivning om urimelige kontraktvilkår, omfatter direktivet derfor kun de kontraktvilkår, som er angivet i aftalerne og ikke betingelserne i den nationale lovgivning for fuldbyrdelse af et sådant pantsat gode.
- 37 Selv om det anerkendes, at anmodningen om præjudiciel afgørelse indeholder nogle mangler, er den slovakiske regering dog af den opfattelse, at de to første spørgsmål, som den forelæggende ret har forelagt, kan antages til realitetsbehandling. Hvad angår Europa-Kommissionen gjorde den under retsmødet gældende, at betingelserne for manglende antagelse til realitetsbehandling, som Domstolen definerede i kendelse SKP (C-433/11, EU:C:2012:702), ikke er opfyldt i nærværende sag, og Kommissionen er derfor af den opfattelse, at de to spørgsmål kan antages til realitetsbehandling.
- 38 Det skal i denne henseende bemærkes, at der ifølge Domstolens faste praksis er en formodning for, at de spørgsmål om EU-rettens fortolkning, som den nationale ret har forelagt på baggrund af de retlige og faktiske omstændigheder, som den har ansvaret for at fastlægge – og hvis rigtighed det ikke tilkommer Domstolen at efterprøve – er relevante. Domstolen kan kun afvise en anmodning om en præjudiciel afgørelse fra en national ret, såfremt det klart fremgår, at den ønskede fortolkning af EU-retten savner enhver forbindelse med realiteten i hovedsagen eller dennes genstand, når problemet er af hypotetisk karakter, eller når Domstolen ikke råder over de faktiske og retlige oplysninger, som er nødvendige for, at den kan foretage en saglig korrekt besvarelse af de stillede spørgsmål (dom Pohotovost, C-470/12, EU:C:2014:101, præmis 27 og den deri nævnte retspraksis).
- 39 For det første skal det bemærkes, at det første præjudicielle spørgsmål, ud over direktiv 93/13, faktisk omhandler direktiv 2005/29. Under alle omstændigheder, som den tyske regering med rette har gjort gældende, citerer den forelæggende ret blot dette sidstnævnte direktiv uden at angive årsagen til, at dets fortolkning er nødvendig for at afgøre tvisten i hovedsagen. Endvidere præciserer den forelæggende ret heller ikke, i hvilket omfang det pantsatte godes fuldbyrdelsesprocedure, som er anfægtet af sagsøgeren i hovedsagen, er i stand til at udgøre en urimelig handelspraksis.
- 40 Hvad endvidere angår formålet med den nærværende anmodning om præjudiciel afgørelse vedrører denne rækkevidden af artikel 1, stk. 2, artikel 3, stk. 1, artikel 4, artikel 6, stk. 1, og artikel 7, stk. 1, i direktiv 93/13, i medfør af hvilke bestemmelser EU-lovgiver henholdsvis har fastsat en undtagelse til dette direktivs anvendelsesområde, har defineret, hvad der udgør et urimeligt kontraktvilkår, har fastslået reglen om, at et urimeligt kontraktvilkår ikke binder en forbruger, og har præciseret, at medlemsstaterne skal sikre, at der findes egnede og effektive midler til at bringe anvendelsen af urimelige kontraktvilkår til ophør.
- 41 Følgelig vil de af den forelæggende ret stillede spørgsmål udelukkende blive besvaret på grundlag af bestemmelserne i direktiv 93/13.
- 42 For det andet er den omstændighed, at fuldbyrdelsen af det pantsatte gode endnu ikke er blevet gennemført, ikke ensbetydende med, at de nævnte spørgsmål er af hypotetisk karakter. For det første fremhæver den forelæggende ret, at SMART Capital i forhold til forbrugeren har truffet foranstaltninger med henblik på at gennemføre salget af den faste ejendom, der udgør det pantsatte gode. For det andet, selv om fuldbyrdelsen af det pantsatte gode ikke er sket, drejer de stillede spørgsmål sig i mindre grad om, hvorvidt salget var blevet gennemført, end at afgøre, om kreditor retligt set kan gennemføre et sådant salg, og om debtors adgang til domstolsprøvelse med henblik på at anfægte fuldbyrdelsen.
- 43 I denne forstand er de præjudicielle spørgsmål ikke af hypotetisk karakter, og den ønskede fortolkning af bestemmelserne i direktiv 93/13 er nødvendig for at afgøre tvisten i hovedsagen.

- 44 På baggrund af det ovenstående må det derfor fastslås, at anmodningen om præjudiciel afgørelse kan antages til realitetsbehandling.

Realiteten

Første til tredje spørgsmål

- 45 Det bemærkes, at selv om det første spørgsmål udelukkende nævner chartrets artikel 38, henviser nærværende anmodning om en præjudiciel afgørelse i det væsentlige til og citerer, bl.a. andre relevante forhold i EU-retten, chartrets artikel 47. Eftersom de tre første af den forelæggende rets spørgsmål tager sigte på at fastslå det beskyttelsesniveau, som er til gavn for forbrugerne, samt de juridiske retsmidler, som forbrugerne kan benytte, bør denne artikel indgå blandt de EU-retlige instrumenter, som den forelæggende ret anmoder Domstolen om at fortolke.
- 46 Med de tre første spørgsmål, som skal behandles samlet, ønsker den forelæggende ret i det væsentlige oplyst, om bestemmelserne i direktiv 93/13 i lyset af chartrets artikel 38 og 47 skal fortolkes således, at de er til hinder for en national ordning som den i hovedsagen omhandlede, der gør det muligt at inddrive en fordring, som er baseret på eventuelt urimelige kontraktvilkår, ved en udenretlig fuldbyrdelse af den pantsatte faste ejendom, der af forbrugeren er stillet som sikkerhed. I bekræftende fald ønsker denne ret oplyst, om der i overensstemmelse med retspraksis i dom Simmenthal (EU:1978:49) skal ses bort fra disse nationale bestemmelser.
- 47 Det skal for det første bemærkes, at chartrets artikel 38 bestemmer, at der skal sikres et højt forbrugerbeskyttelsesniveau i Unionens politikker. Chartrets artikel 47 vedrører adgangen til effektive retsmidler. Disse påbud er gyldige for gennemførelsen af direktiv 93/13 (jf. i denne retning dom Pohotovost, EU:C:2014:101, præmis 52).
- 48 For det andet har Domstolen i sin retspraksis allerede fastslået, at den ved direktiv 93/13 indførte beskyttelsesordning hviler på den betragtning, at forbrugeren befinder sig i en svagere stilling end den erhvervsdrivende såvel hvad angår forhandlingsstyrke som informationsniveau, og at forbrugeren som følge heraf tiltræder betingelser, som på forhånd er udarbejdet af den erhvervsdrivende, uden at han kan øve nogen indflydelse på disse (domme Pohotovost, EU:C:2014:101, præmis 39 og den deri nævnte retspraksis, Kásler og Káslerné Rábai, C-26/13, EU:C:2014:282 præmis 39 og den deri nævnte retspraksis, og Sánchez Morcillo og Abril García, C-169/14, EU:C:2014:2099, præmis 22).
- 49 Hvad angår opfyldelsen af de garantier, som ledsager de låneaftaler, der er indgået af forbrugerne, må det fastslås, at direktiv 93/13 ingen oplysninger indeholder om fuldbyrdelsen af de pantsatte goder.
- 50 Det fremgår imidlertid af fast retspraksis, at når der i EU-retten ikke findes en harmonisering af de nationale mekanismer for tvangsfuldbyrdelse, tilkommer det i medfør af princippet om procesautonomi hver enkelt medlemsstat i sin interne retsorden at fastsætte sådanne bestemmelser, dog på den betingelse, at disse ikke må være mindre gunstige end dem, som regulerer tilsvarende situationer, der er underlagt den nationale ret (ækvivalensprincippet), og at de i praksis ikke umuliggør eller uforholdsmæssigt vanskeliggør udøvelsen af rettigheder, der er tillagt forbrugerne ved EU-retten (effektivitetsprincippet) (jf. i denne retning domme Aziz, C-415/11, EU:C:2013:164, præmis 50 og den deri nævnte retspraksis, og Pohotovost, EU:C:2014:101, præmis 46).
- 51 Hvad angår ækvivalensprincippet bemærkes, at Domstolen ikke råder over nogen oplysninger, der kan give anledning til tvivl om, hvorvidt den ordning, der omhandles i hovedsagen, er forenelig med dette princip.

- 52 Hvad angår effektivitetsprincippet skal det bemærkes, at Domstolen allerede har fastslået, at hvert enkelt tilfælde, hvor der opstår spørgsmål om, hvorvidt en national processuel bestemmelse gør det umuligt eller uforholdsmæssigt vanskeligt at anvende EU-retten, skal bedømmes under hensyn til, hvilken stilling bestemmelsen indtager i den samlede procedure, herunder dens forløb og dens særlige kendetegn, for de forskellige nationale retsinstanser (dom Asociación de Consumidores Independientes de Castilla y León, C-413/12, EU:C:2013:800, præmis 34 og den deri nævnte retspraksis).
- 53 Endvidere kan de særlige kendetegn ved de procedurer, som inden for nationale rammer gennemføres mellem de erhvervsdrivende og forbrugerne, ikke udgøre en faktor, som kan påvirke den retlige beskyttelse, som forbrugerne nyder i medfør af bestemmelserne i direktiv 93/13 (jf. i denne retning domme Banco Español de Crédito, C-618/10, EU:C:2012:349, præmis 55 og den deri nævnte retspraksis, og Aziz, EU:C:2013:164, præmis 62).
- 54 Det skal derfor afgøres – i en situation som den i hovedsagen omhandlede – i hvilket omfang det praktisk taget bliver umuligt eller uforholdsmæssigt vanskeligt at anvende den beskyttelse, som nævnte direktiv yder.
- 55 I det foreliggende tilfælde fremgår det af sagsakterne, at § 151m, stk. 1, i den civile lovbog, sammenholdt med § 17, stk. 3, i loven om frivillig auktion, for det første fastslår, at et salg på auktion kan anfægtes senest 30 dage efter meddelelsen om fuldbyrdelsen af det pantsatte gode, og for det andet, at den person, som anfægter dette salgs betingelser, i medfør af samme lovs § 21, stk. 2, har en frist på tre måneder efter auktionen til at handle.
- 56 Selv om direktiv 93/13 kræver, at den nationale retsinstans, som skal afgøre tvister mellem en erhvervsdrivende og en forbruger, iværksætter positive foranstaltninger, der er uafhængige af kontraktparterne (domme Asbeek Brusse og de Man Garabito, C-488/11, EU:C:2013:341, præmis 39 og den deri nævnte retspraksis, og Pohotovost', EU:C:2014:101, præmis 40 og den deri nævnte retspraksis), må respekten for effektivitetsprincippet imidlertid ikke føre til, at der skal kompenseres for den pågældende forbrugers fuldstændige passivitet (jf. i denne retning dom Asturcom Telecomunicaciones, C-40/08, EU:C:2009:615, præmis 47).
- 57 Med forbehold af den kontrol, som det påhviler den forelæggende ret at udføre, er kombinationen af frister fastsat af den i hovedsagen omhandlede nationale lovgivning – som anført i denne doms præmis 55 – hverken forenelig med fristen på 20 dage i den sag, der lå til grund for dom Banco Español de Crédito (EU:C:2012:349), eller med omstændighederne i den sag, der førte til dom Aziz (EU:C:2013:164, præmis 57-59), hvor forbrugerens klager over sådanne foranstaltninger førte til et nederlag.
- 58 For at bevare de rettigheder, som direktiv 1993/13 medfører for forbrugerne, er medlemsstaterne endvidere forpligtet i medfør af dette direktivs artikel 7, stk. 1, til bl.a. at vedtage beskyttende betingelser med henblik på, at brugen af urimelige kontraktvilkår ophører. Dette underbygges endvidere af 24. betragtning til dette direktiv, som præciserer, at retslige myndigheder og administrative organer skal råde over tilstrækkelige og effektive midler hertil.
- 59 Det følger navnlig af Domstolens faste praksis vedrørende det almindelige princip om loyalt samarbejde – som fastlagt i artikel 4, stk. 3, TEU – at medlemsstaterne har et skøn med hensyn til valget af sanktioner for overtrædelser af EU-retten, men de skal dog bl.a. drage omsorg for, at disse er effektive, står i et rimeligt forhold til overtrædelsen og har en afskrækkende virkning (jf. i denne retning dom LCL Le Crédit Lyonnais, C-565/12, EU:C:2014:190, præmis 44 og den deri nævnte retspraksis).
- 60 Hvad for det første angår den effektive og afskrækkende karakter præciserer den slovakiske regering i sit skriftlige indlæg til Domstolen, at under en sådan udenretlig fuldbyrdelsesproces af et pantsat gode, kan den kompetente nationale ret i medfør af den civile retsplejelovs artikel 74, stk. 1, og 76, stk. 1, vedtage foreløbige retsmidler, der forbyder den fortsatte fuldbyrdelse af et sådant salg.

- 61 Som nævnt i denne doms præmis 31 og 32, synes lov nr. 106/2014 af 1. april 2014, der trådte i kraft den 1. juni 2014, og som finder anvendelse på alle de sikkerhedsstillelsesaftaler, der er gældende på denne dato, at have ændret de procedureregler for fuldbyrdelse af pant, som finder anvendelse på et sådant kontraktvilkår som det i hovedsagen omhandlede. Navnlig gør § 21, stk. 2, i loven om frivillig auktion, i den gældende affattelse, det muligt for retten i tilfælde af indsigelse mod kontraktvilkårets gyldighed at erklære salget ugyldigt, hvilket med tilbagevirkende kraft næsten genopretter forbrugerens situation og derfor ikke – i tilfælde af et ugyldigt salg – begrænser erstatningen for forbrugerens lidte skade til blot en økonomisk kompensation.
- 62 Hvad angår sanktionens forholdsmæssighed skal der tages særlig hensyn til den omstændighed, at den ejendom, som er genstand for den i hovedsagen omhandlede udenretlige fuldbyrdesprocedure af et pantsat gode, er den faste ejendom, som udgør forbrugerens familiebolig.
- 63 Tabet af familiens bolig vil således ikke blot være et alvorligt indgreb i forbrugernes rettigheder (dom Aziz, EU:C:2013:164, præmis 61), men det stiller også den pågældende forbrugers familie i en særlig sårbar situation (jf. i denne retning Domstolens præsidents kendelse Sánchez Morcillo og Abril García, EU:C:2014:1388, præmis 11).
- 64 I denne henseende har Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol dels fastslået, at tabet af en bolig er en af de mest alvorlige krænkelse af retten til respekt for boligens ukrænkelighed, dels at enhver person, der risikerer at være offer herfor, bør være i stand til at få forholdsmæssigheden af en sådan foranstaltning prøvet (jf. Den Europæiske Menneskerettighedsdomstols domme McCann mod Det Forenede Kongerige, nr. 19009/04, § 50, ECHR 2008, og Rousk mod Sverige, nr. 27183/04, § 137).
- 65 I EU-retten er retten til en bolig en grundlæggende rettighed, der er garanteret i henhold til chartrets artikel 7, som den forelæggende ret skal tage i betragtning ved gennemførelsen af direktiv 93/13.
- 66 Hvad særligt angår konsekvenserne af at udsætte forbrugeren og dennes familie af den bolig, som udgør deres faste bopæl, har Domstolen allerede fremhævet vigtigheden af, at den kompetente nationale ret kan iværksætte foreløbige retsmidler, som kan føre til udsættelse af en ulovlig procedure med henblik på fuldbyrdelse af pant i fast ejendom eller være til hinder herfor, når anvendelsen af sådanne midler er nødvendige for at sikre effektiviteten af den retsbeskyttelse, der søges opnået ved direktiv 93/13 (jf. i denne retning dom Aziz, EU:C:2013:164, præmis 59).
- 67 Muligheden for den kompetente nationale ret til i givet fald at vedtage foreløbige retsmidler som dem, der er beskrevet i denne doms præmis 60, synes at kunne udgøre et egnet og effektivt middel til at bringe anvendelsen af urimelige kontraktvilkår til ophør, hvilket det tilkommer den forelæggende ret at efterprøve.
- 68 Det fremgår af de ovennævnte betragtninger, at bestemmelserne i direktiv 93/13 skal fortolkes således, at de ikke er til hinder for en national ordning som den i hovedsagen omhandlede, der gør det muligt at inddrive en fordring, som er baseret på eventuelt urimelige kontraktvilkår, ved en udenretlig fuldbyrdelse af den pantsatte faste ejendom, der er stillet som sikkerhed af forbrugeren, for så vidt som denne ordning i praksis ikke gør det umuligt eller uforholdsmæssigt vanskeligt at beskytte de rettigheder, der er tillagt forbrugere ved dette direktiv, hvilket det tilkommer den forelæggende ret at efterprøve.
- 69 Henset til besvarelsen af den første del af de tre første spørgsmål er det ikke nødvendigt at besvare disse spørgsmåls anden del, der vedrører betydningen af den retspraksis, der fulgte af dom Simmenthal (EU:C:1978:49) vedrørende en national ordning, der muliggør en udenretlig fuldbyrdelse af et pant.

Det fjerde spørgsmål

- 70 Med sit fjerde spørgsmål ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, om artikel 4 i direktiv 93/13 skal fortolkes således, at den er til hinder for et kontraktvilkår i en aftale indgået mellem en erhvervsdrivende og en forbruger, også selv om indholdet af dette vilkår følger af en lovbestemmelse.
- 71 I denne henseende bemærkes for det første, at den omstændighed, at en national ret rent formelt har udformet et præjudicielt spørgsmål under henvisning til bestemte EU-retlige bestemmelser, ikke er til hinder for, at Domstolen oplyser denne ret om alle de fortolkningsmomenter, der kan være til nytte ved afgørelsen af den sag, som verserer for denne, uanset om den henviser til dem i sine spørgsmål. Det tilkommer herved Domstolen fra samtlige de oplysninger, der er fremlagt af den nationale ret, navnlig af forelæggelsesafgørelsens præmisser, at udlede de EU-retlige elementer, som det under hensyn til sagens genstand er nødvendigt at fortolke (dom *Vicoplus m.fl.*, C-307/09 – C-309/09, EU:C:2011:64, præmis 22 og den deri nævnte retspraksis).
- 72 Dernæst bemærkes, at for så vidt som den forelæggende ret hovedsageligt henviser til undtagelsen for kontraktvilkår, der afspejler nationale lovbestemmelser, fra anvendelsesområdet til direktiv 93/13, må det fastslås, at selv om der i anmodningen om præjudiciel afgørelse ikke henvises til dette direktivs artikel 1, stk. 2, er denne bestemmelse implicit, men nødvendigvis omfattet af det fjerde præjudicielle spørgsmål. Det følger heraf, at denne anmodning om præjudiciel afgørelse skal betragtes som omfattet af direktivets artikel 1, stk. 2.
- 73 Endelig er det fast praksis, at Domstolen i forbindelse med udøvelsen af sin kompetence, som den i henhold til artikel 267 TEUF har med hensyn til at fortolke EU-retten, kan fortolke de generelle kriterier, som EU-lovgiver har anvendt som definition på begrebet urimeligt kontraktvilkår (jf. i denne retning kendelse *Pohotovost*, C-76/10, EU:C:2010:685, præmis 60 og den deri nævnte retspraksis). Det tilkommer imidlertid den forelæggende ret under hensyn til disse kriterier at træffe afgørelse om et særligt kontraktvilkårs konkrete kvalifikation i lyset af de faktiske omstændigheder i det konkrete tilfælde. Det fremgår heraf, at Domstolen skal begrænse sig til at give den forelæggende ret de oplysninger, som denne skal tage hensyn til ved bedømmelsen af, om det pågældende kontraktvilkår er urimeligt (domme *Aziz*, EU:C:2013:164, præmis 66 den deri nævnte retspraksis, og *Kásler og Káslerné Rábai*, EU:C:2014:282, præmis 45, samt kendelse *Sebestyén*, C-342/13, EU:C:2014:1857, præmis 25).
- 74 Selv om artikel 1, stk. 1, i direktiv 93/13 definerer dette direktivs anvendelsesområde, fastsætter samme artikels stk. 2 en undtagelse for de vilkår, som afspejler love eller bindende administrative bestemmelser.
- 75 I denne henseende har den tyske og den slovakiske regering foreslået Domstolen en besvarelse, hvorefter det i hovedsagen omhandlede kontraktvilkår, dvs. frivillige auktioner, er omfattet af den nævnte undtagelse. Omvendt er Kommissionen af den opfattelse, at den effektive virkning af bestemmelserne i direktiv 93/13 ville blive bragt i fare, hvis et tilfælde som det i hovedsagen omhandlede var omfattet af en sådan undtagelse.
- 76 Domstolen har allerede haft lejlighed til at bemærke, at artikel 1, stk. 2, i direktiv 93/13 indfører en undtagelse til dennes anvendelsesområde, som omfatter vilkår, der afspejler love eller bindende administrative bestemmelser (jf. i denne retning dom *RWE Vertrieb*, C-92/11, EU:C:2013:180, præmis 25).
- 77 Som ved enhver undtagelse, bemærkes det – i betragtning af nævnte direktivs formål, dvs. forbrugernes beskyttelse mod urimelige vilkår indsat i kontrakter indgået mellem forbrugere og erhvervsdrivende – at den skal fortolkes indskrænkende.

- 78 I det foreliggende tilfælde fremgår det af dom RWE Vertrieb (EU:C:2013:180), at denne undtagelse kræver, at to betingelser opfyldes. For det første skal kontraktvilkåret afspejle en lov eller en administrativ bestemmelse, og for det andet skal denne bestemmelse være bindende.
- 79 I denne forbindelse skal det bemærkes med henblik på at fastslå, om et kontraktvilkår er undtaget fra anvendelsesområdet til direktiv 93/13, at det tilkommer den nationale ret at efterprøve, om dette kontraktvilkår afspejler de bestemmelser i national ret, der finder anvendelse mellem de kontraherende parter, uanset deres valg eller de vilkår, der uden videre finder anvendelse, dvs. i mangel af en anden ordning mellem parterne herom (jf. i denne retning dom RWE Vertrieb, EU:C:2013:180, præmis 26).
- 80 Henset til ovenstående betragtninger skal det fjerde spørgsmål besvares med, at artikel 1, stk. 2, i direktiv 93/13 skal fortolkes således, at et kontraktvilkår i en aftale indgået mellem en erhvervsdrivende og en forbruger kun er undtaget fra dette direktivs anvendelsesområde, hvis nævnte kontraktvilkår afspejler indholdet af en lov eller en bindende administrativ bestemmelse, hvilket det tilkommer den forelæggende ret at efterprøve.

Nærværende doms tidsmæssige virkninger

- 81 For det tilfælde, at Domstolen skulle nå til det resultat, at bestemmelserne i direktiv 93/13 skal fortolkes således, at en udenretlig fuldbyrdelse af et pant som det i hovedsagen omhandlede skal underkastes en domstolsprøvelse, har den slovakiske regering anmodet Domstolen om at begrænse denne doms tidsmæssige virkninger.
- 82 Henset til besvarelsen af de tre første spørgsmål er det uforholdsmæssigt at besvare denne anmodning fra den slovakiske regering.

Sagens omkostninger

- 83 Bortset fra nævnte parterers udgifter i hovedsagen kan de udgifter, som er afholdt i forbindelse med afgivelse af indlæg for Domstolen, ikke erstattes.

På grundlag af disse præmisser kender Domstolen (Tredje Afdeling) for ret:

- 1) **Bestemmelserne i Rådets direktiv 93/13/EØF af 5. april 1993 om urimelige kontraktvilkår i forbrugeraftaler skal fortolkes således, at de ikke er til hinder for en national ordning som den i hovedsagen omhandlede, hvorefter en fordring, som er baseret på eventuelt urimelige kontraktvilkår, kan inddrives ved en udenretlig fuldbyrdelse af den pantsatte faste ejendom, der er stillet som sikkerhed af forbrugeren, for så vidt som denne ordning i praksis ikke gør det umuligt eller uforholdsmæssigt vanskeligt at beskytte de rettigheder, der er tillagt forbrugere ved dette direktiv, hvilket det tilkommer den forelæggende ret at efterprøve.**
- 2) **Artikel 1, stk. 2, i direktiv 93/13 skal fortolkes således, at et kontraktvilkår i en aftale indgået mellem en erhvervsdrivende og en forbruger kun er undtaget fra dette direktivs anvendelsesområde, hvis nævnte kontraktvilkår afspejler indholdet af en lov eller en bindende administrativ bestemmelse, hvilket det tilkommer den forelæggende ret at efterprøve.**

Underskrifter